

A IMAXINACIÓN FRONTE O ATAQUE DOS LOBOS, OS BURROS COMO MÉTODO DE PREVENCIÓN

Reportaxe por Belén Rodríguez



Nunca antes acontecera algo así na Casa Grande de Xanceda, unha explotación de vacún de leite ecolóxico en Mesía. O verán pasado o lobo atacou e matou a 4 vacas adultas e malferiu a outra, ademais de provocar varios abortos como efecto colateral. "Durante moito tempo convivimos cos lobos, témolos visto paseándose entre as vacas e nunca pasou nada, esta foi unha grande sorpresa", comenta Guillermo Martínez Ruíz, xerente e director da explotación. Ao ser gando non estabulado, que pasa a meirande parte do tempo pastando ao aire libre, é de supoñer que se trata dunha presa fácil para o lobo, pero a dificultade do ataque depende moito do tamaño e da idade das vacas. "O parte de incidencia indicaba que posibelmente foran entre 4 e 6 lobos e sorprende moito que atacaran ao gando adulto, normalmente as súas vítimas son crías ou becerras novas", explica Cristina Fernández-Armesto, socia e responsable de marketing e comunicación. "Os lobos tiveron moito desgaste, non foi proteína fácil, as vacas foron abatidas por esgotamento", engade Guillermo. Este feito multiplica o custo das perdas, máxime tendo en conta que se trata de gando seleccionado ao longo de 40 anos e alimentado de xeito ecolóxico. A morte dunha vaca adulta supón, non só a perda do animal, senón tamén do leite que deixa de producir. A morte dunha vaca de

seis anos significa a perda de 4 lactacións, o equivalente a uns 14.000 euros, aproximadamente.

Fronte eses custos, as axudas e indemnizacións outorgadas pola Xunta por ataques de lobo non chegan nin a cubrir o 10% das perdas. "A Consellaría de Medio Ambiente valora en 666 euros unha vaca de 6 anos, e para nós, ese é o valor dun animal de 5 meses", di Guillermo.

CRÍTICA ÁS AXUDAS OFICIAIS

As indemnizacións da Xunta non teñen en conta o valor engadido das granxas ecolóxicas, nin a diferenza entre explotacións intensivas ou extensivas, nin a calidade xenética do animal atacado, nin os efectos colaterais, e están destinadas maioritariamente ao gando ovino e cabrún ou ao vacún de carne, segundo os responsábeis da Casa Grande de Xanceda. Por iso, eles prefiren apostar polas medidas de prevención. Pero neste eido tamén atopan carencias. Aseguran que as axudas son insignificantes, xa que para a adquisición dun can mastín xoven só conceden 150 euros, cando o valor dun destes cans de pura raza rolda os 700 euros, sen ter en conta os custos de mantemento.

Por outra parte, ás axudas para valado de fincas non compensan nas grandes extensións de terreo. "A Xunta só sub-

venciona 400 metros de valado, superficie que non acolle máis de 30 vacas; entón, que fago eu cos outros 370 animais?". Alén da adquisición de cans mastíns, o levantamento de mallas electrificadas, pastores eléctricos ou postes de madeira, as axudas de prevención non contemplan outras solucións alternativas. E ademais a súa convocatoria péchase no mes de setembro, precisamente cando proliferan os ataques.

A IMAXINACIÓN COMO SOLUCIÓN

A pesares desta análise crítica das axudas e indemnizacións existentes en Galiza por ataques de lobo, a Casa Grande de Xanceda non se rendeu e puxo todos os seus esforzos en atopar medidas alternativas para protexer ao seu gando ecolóxico. Para isto, os seus socios botaron man da imaxinación.

En primeiro lugar, atoparon un xeito alternativo de afacerse con cans mastíns, sen recorrer ás axudas da Administración. Coa colaboración dunha adestradora de cans local buscaron exemplares de mastíns nos refuxios de animais e canceiras de toda Galiza, co gallo de adestrálos posteriormente como gardiáns do gando. Así adquiriron a "logur" e a "Fresa", dous cans mastíns.



De esquerda a dereita: Pepe Salvadores de ADEGA, Cristina Fernández-Armesto e Guillermo Martínez.

Nun segundo paso optaron por colocar un elemento disuasorio e tintineante nas cabezas de gando, as tradicionais chocas ou cencerros, desbotadas como método de prevención nas axudas oficiais.

E a última achega novidosa e rechamante, cando menos, foi a introdución de dúas burras entre as vacas para protexelas dos lobos. O método é innovador en Galiza, pero non noutros lugares do mundo. En Namibia, os burros utilízanse para protexer o gando dos felinos e nos Alpes suízos tamén son habituais entre o gando vacún. Cristina Fernández - Armesto descubriu este método nunha viaxe a África: "Estiven traballando un verán en Namibia cunha ONG e alí vin como usaban os burros para protexer o gando dos guepardos e leopardos. Dixéronme que tiñan que ser burras novas e relativamente grandes". Este método preventivo tamén se atopa reflectido no libro "El Lobo" (Omega, 2004) de Jean-Marc Landry, porén non é unha práctica habitual nas zonas lobeiras.

A eficacia do sistema baséase no instinto protector dos burros. Ao ser criados co gando vacún adquiren a necesidade de defendelo ante calquera ataque externo. "A diferenza das vacas, os burros non escapan ante a presenza do lobo, enfróntanse a el, dan couces e, sobre todo, alertan do perigo a través do seu estridente son", di Cristina, "ademais conseguimos conferirlle unha nova utilidade a unha especie hoxe ameazada e pouco valorada". "Xanceda" e "Junior", nomes que reciben as dúas burras introducidas nesta explotación ecolóxica, foron mercadas a granxas locais e a un baixo custo.

É unha medida de prevención económica e sinxela que xa captou a atención doutras Comunidades Autónomas do Estado afectadas polo ataque do lobo como Navarra ou Castela León.

Polo de agora, a explotación ecolóxica de Xanceda non volveu ser atacada polo lobo, pero aínda é cedo, para aseverar que se deba á introdución das burras entre o gando. "As cifras obxectivas dinnos que o método funciona, pero cremos que se debe á combinación de todas as medidas preventivas introducidas: as burras, os cans mastíns, as chocas e o valado", apunta Cristina. De corroborarse esta hipótese, as consecuencias serían moi positivas e, quizais, o maior beneficiario, o lobo. Que non quede por intentalo! Felicitacións á Casa Grande de Xanceda!

Un referente na produción ecolóxica



A Casa Grande de Xanceda, sita no concello de Mesía, con 180 hectáreas de terreo e 400 cabezas de gando, é unha das explotacións máis importantes en produción de leite ecolóxica de Galiza, convertida nos últimos anos en referente e exemplo de superación no mundo da agroecoloxía. No ano 2004 obtivo o certificado do Consello Regulador de Agricultura Ecolóxica (CRAEGA), dous anos despois de que os seus propietarios decidiran buscar un valor engadido a través da reconversión, unha tarefa doada de acadar tras 40 anos de aposta polo pastoreo, a produción en forraxe e o non emprego de pesticidas ou herbicidas. "Xa era unha explotación practicamente ecolóxica antes de serlle outorgado o selo", comenta o xerente, Guillermo Martínez. En 1985 a Casa Grande de Xanceda era a explotación con máis cota leiteira a título individual de Galiza e desde 1999 ata 2003 aumentouna considerablemente ata chegar ao millón cen mil litros de cota actual.

Hoxe en día segue buscando o valor engadido dos seus produtos coa posta en marcha dunha fábrica de iogures ecolóxicos á que se pretende dirixir a terceira parte da produción leiteira; o resto estase a comercializar dentro e fóra do país a través da sociedade galega Lactalis e coa marca Président. "A diferenza doutros iogures ecolóxicos", explica Cristina Fernández-Armesto, "os nosos levan só o leite das nosas vacas e fermentos lácteos, non teñen leite en po, nin espesantes, nin conservantes, nin estabilizantes...". Pero buscar continuamente o factor diferencial con respecto a outros leites e iogures ecolóxicos para ser competitivos no mercado biolóxico non chega. Ademais de terse que encarar ás dificultades comúns a outras explotacións ecolóxicas con respecto á agricultura convencional como as limitacións do terreo (precisan 1 Ha de terro por 2 cabezas de gando) ou a baixa rendibilidade da terra (mentres en convencional unha vaca pode producir 60 ou 70 litros ao día; en ecolóxico produce uns 23 litros diarios), a Casa Grande de Xanceda enfróntase agora a un novo reto: evitar os ataques do lobo ao seu gando utilizando a imaxinación.



Fotos: Pepe Salvadores

